

УДК 351.713(09)(477)

Предраг Милович, Почесний консул
України в Чорногорії

Правове регулювання митних відносин між Україною та Чорногорією

В даній статті досліджуються питання правового регулювання митних відносин між Україною та Чорногорією.

Ключові слова: митні відносини, митне регулювання, митне співробітництво, зовнішньоекономічна діяльність, вільна торгівля.

В данной статье исследуются вопросы правового регулирования таможенных отношений между Украиной и Черногорией.

Ключевые слова: таможенные отношения, таможенное регулирование, таможенное сотрудничество, внешнеэкономическая деятельность, свободная торговля.

This article investigates the legal regulation of customs relations between Ukraine and Montenegro.

Keywords: customs relations, customs regulations, customs cooperation, foreign economic activity, free trade.

Актуальність. Дослідження питань правового регулювання митних відносин між Україною та Чорногорією обумовлене активізацією зовнішньоекономічних зв'язків між цими країнами та спільністю мети у сфері розвитку режиму вільної торгівлі як на рівні двосторонніх відносин, так і в рамках процесу інтеграції до Європейського Союзу. Обидві країни визнають важливість співпраці з митних питань та питань сприяння торгівлі в розвитку двостороннього торговельного середовища.

Постановка проблеми. Посилення співробітництва у митній сфері має на меті забезпечення того, щоб відповідне законодавство та процедури, а також адміністративна спроможність відповідних адміністративних органів відповідали цілям ефективного контролю та підтримки сприяння законній торгівлі. Першочергове значення має надаватися сприяння торгівлі, безпеці і запобіганню шахрайству.

Ступінь дослідженості проблеми. Міжнародне співробітництво з питань митної справи вже стало предметом наукових досліджень в Україні [1-6]. Однак потребують свого розвитку науково-правові дослідження питань правового регулювання митних відносин на рівні двостороннього співробітництва окремих країн.

Метою даної статті є дослідження питань правового регулювання митних відносин між Україною та Чорногорією на сучасному етапі, зокрема питань митного регулювання зовнішньоекономічних відносин та міжнародного співробітництва з питань державної митної справи (взаємної допомоги в митних справах).

Основний матеріал. Загальні положення щодо правового регулювання митних відносин між Україною та іншими державами містяться в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII [7], Митному кодексі України [8], Угоді про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [9], Протоколів про вступ України до Світової організації торгівлі від 05.02.2008 [10] та інших нормативно-правових джерелах.

Згідно із ст. 7 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII [7] на території України запроваджуються такі правові режими для іноземних суб'єктів господарської діяльності: національний режим; режим найбільшого сприяння; спеціальний режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон, а також до територій митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України. Для товарів, що імпортуються з держав - членів Світової організації торгівлі в Україні запроваджуються національний режим та режим найбільшого сприяння. Виключення щодо режиму найбільшого сприяння в формі преференцій можуть бути зроблені для товарів, що походять з держав, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю або митний союз чи проміжні угоди, що у майбутньому призведуть до створення зон вільної торгівлі або митних союзів, чи угоди про прикордонну торгівлю та застосування генеральної системи преференцій.

Норми щодо торгівлі та питань, пов'язаних з торгівлею містяться у Розділі IV Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII [9] (далі – Угода про Асоціацію).

Відповідно до ст. 25 Угоди про Асоціацію сторони поступово створюють зону вільної торгівлі протягом перехідного періоду, що не перевищує 10 років починаючи з дати набрання чинності цією Угодою, відповідно до положень цієї Угоди та Статті XXIV ГАТТ-1994. Сторони взяли на себе зобов'язання зменшити або скасувати ввізне мито на товари, що походять з іншої сторони згідно відповідних графіків (ст. 29 Угоди про Асоціацію). Щодо вивізного (експортного) мита, у ст. 31 Угоди про Асоціацію зазначається, що сторони не повинні запроваджувати або зберігати в силі будь-які мита, податки або будь-які інші заходи еквівалентної дії, що накладаються на вивезення товарів або запроваджується у зв'язку з вивезенням товарів на іншу територію.

Сторони домовились, що адміністративне співробітництво є важливим для реалізації та контролю преференційного режиму, та підкреслюють свої зобов'язання боротися з незаконними діями та шахрайством в митних питаннях, пов'язаних з імпортом, експортом, транзитом товарів та їх розміщенням під будь-яким іншим митним режимом або процедурою, зокрема заходи заборони, обмеження або контролю.

Митним питанням та питанням сприяння торгівлі присвячені положення Глави 5 Розділу IV Угоди про Асоціацію. Зокрема питанням митного співробітництва та взаємної адміністративної допомоги в митних справах присвячені статті 80 та 81.

Угода про Асоціацію не перешкоджає збереженню або встановленню митних союзів, зон вільної торгівлі або домовленостям про прикордонну торгівлю, за винятком тих випадків, коли вони вступають у конфлікт з торговельними домовленостями, передбаченими цією Угодою.

Угоду про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 18.11.2011 було ратифіковано Законом України від 16.10.2012 № 5445-VI (далі – Угода про вільну торгівлю) [11].

Відповідно до ст. 1 Угоди про вільну торгівлю Україна та Чорногорія ство-

рили зону вільної торгівлі відповідно до правил Світової організації торгівлі. Положення даної Угоди застосовуються до товарів походженням із території сторін, що охоплюються Розділами з 1 по 97 Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС 2007).

З набранням чинності Угодою про вільну торгівлю сторони взяли зобов'язання скасувати всі мита на імпорту товарів походженням з Чорногорії або України, за винятком випадків, передбачених у Додатку I до Угоди. Не запроваджуються жодні нові мита та еквівалентні миту податки і збори на імпорту. Мито включає будь-яке мито або збори, що справляються у зв'язку з імпортом або експортом товарів, включаючи будь-які форми додаткових податків або додаткових зборів, пов'язаних з таким імпортуванням або експортуванням, але не включає будь-які збори, що справляються відповідно до Статей III і VIII ГАТТ 1994 року.

Податок на додану вартість та акцизні збори, що справляються у зв'язку з митним оформленням імпортованих товарів, не охоплюються податками (зборами), що мають ефект, еквівалентний митним зборам. У торгівлі між сторонами не запроваджуються жодні нові митні збори на імпорту або будь-які податки та інші збори, що мають еквівалентний ефект.

Стосовно митних зборів на експорт в Угоді про вільну торгівлю зазначається, що з набранням нею чинності кожна сторона може застосовувати мита на експорт товарів походженням з України або Чорногорії, зазначені в цій Угоді, відповідно до Статті XI ГАТТ 1994 року. При цьому Україна зберігає свої зобов'язання у рамках Світової організації торгівлі стосовно експортного мита, яке застосовується до насіння олійних культур, живої худоби і шкур тварин відповідно до графіка поетапного зниження ставки експортного мита.

У взаємній торгівлі Україна та Чорногорія застосовують свої відповідні митні тарифи за класифікацією товарів при імпортуванні на їхню територію. Сторони визначають митну вартість товарів, що є предметом торгівлі між ними, відповідно до положень Статті VII ГАТТ 1994 року і Угоди COT про застосування Статті VII ГАТТ 1994 року.

Важливим є Додаток II до Угоди про вільну торгівлю, який містить Правила визначення походження та методи адміністративного співробітництва. В ньому містяться положення про порядок визначення походження продукції з територій держав сторін, порядок зменшення або звільнення від сплати мит, про підтвердження походження (сертифікат походження EUR.1 та декларацію про походження), про заходи адміністративного співробітництва (що включають в себе питання взаємної допомоги митних органів України та Чорногорії, перевірки підтвердження походження товарів, врегулювання суперечок та застосування санкцій до осіб, що оформлюють документи, або віддають розпорядження щодо оформлення документа, який містить неправдиву інформацію з метою отримання преференційного режиму для продукції).

У Додатку III до Угоди про вільну торгівлю містяться графіки України та Чорногорії щодо специфічних зобов'язань і списки вилучень з режиму найбільшого сприяння.

Питання міжнародного співробітництва з питань державної митної справи врегульовані положеннями глави 78 Митного кодексу України [8].

Участь України у міжнародному співробітництві з питань державної митної

справи є складовою частиною її зовнішньополітичної діяльності. Міжнародна діяльність центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, спрямовується і координується Президентом України, Кабінетом Міністрів України та здійснюється за погодженням з Міністерством закордонних справ України. За дорученням Кабінету Міністрів України центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, може в обсязі наданих відповідно до закону повноважень вести переговори та консультативну роботу, пов'язану з підготовкою міжнародних договорів з питань державної митної справи, з метою вдосконалення митного контролю підтримує зв'язки з митними адміністраціями іноземних держав, в установленому законом порядку укладає з ними відповідні міжвідомчі договори, представляє Україну у Всесвітній митній організації, інших міжнародних організаціях.

Відповідно до міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, органами доходів і зборів України спільно з органами доходів і зборів інших держав може здійснюватися: 1) проведення спільного митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України; 2) узгодження в установленому законом порядку часу здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовуються органами доходів і зборів для виконання митних формальностей; 3) проведення спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення контрабанди та порушень митних правил; 4) проведення в установленому законом порядку спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення правопорушень у сфері службової діяльності працівників органів доходів і зборів України та митних служб суміжних держав; 5) проведення інших спільних одноразових чи постійних заходів з питань, що відповідно до Митного кодексу України та інших актів законодавства України належать до повноважень органів доходів і зборів; 6) обмін інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем.

З метою вирішення невідкладних питань щодо пропуску товарів, виявлення та припинення контрабанди і порушення митних правил, забезпечення законності і правопорядку в пунктах пропуску через державний кордон України керівнику митниці та його заступникам надається право проведення робочих зустрічей з представниками митного органу іншої іноземної держави. Про час, умови і мету таких зустрічей керівник митниці або особа, яка виконує його обов'язки, повідомляє керівника відповідного органу охорони державного кордону України. Порядок проведення таких зустрічей визначається Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, укладеним відповідно до закону.

Взаємодія органів доходів і зборів України з митними та іншими уповноваженими органами іноземних держав, а також з міжнародними організаціями з питань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил здійснюється в порядку, передбаченому міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону.

Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чорногорії про взаємну

допомогу в митних справах від 17.06.2009 була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1283 від 02.12.2009 (далі – Угода про допомогу) [12].

Відповідно до зазначеної Угоди митні органи України та Чорногорії надають один одному допомогу у забезпеченні належного дотримання митного законодавства, зокрема у частині запобігання, виявлення, припинення та розслідування митних порушень. Допомога надається відповідно до чинного законодавства держави запитуваної договірної сторони.

Згідно з положеннями Угоди про допомогу розрізняються допомога на запит, допомога за власною ініціативою, технічна допомога,

Якщо запитуваний орган вважає, що виконання запиту може заподіяти шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку його держави, або іншим суттєвим національним інтересам, або може потягти за собою розголошення державної або іншої захищеної законом таємниці, у наданні допомоги може бути відмовлено, або виконання запиту поставлено у залежність від виконання певних умов, а саме, дотримання положень національного законодавства держави запитуваного органу та/або міжнародних договорів, які є чинними для держави запитуваної договірної сторони, та/або умов зовнішньоекономічних операцій, про які йдеться у запиті запитуючого органу. У випадку відмови від виконання запиту, рішення про це та причини відмови повинні бути без затримки повідомлені запитуючому органу. Будь-яка інформація, передана у будь-якій формі відповідно до Угоди про допомогу, має конфіденційний характер. Вона повинна мати такий самий ступень конфіденційності й захисту, який має аналогічна інформація відповідно до національного законодавства держави договірної сторони, в якій вона отримана. Інформація, документи та інші повідомлення, отримані у рамках взаємної допомоги, можуть використовуватися лише для цілей, визначених в угоді, включаючи використання у судових і адміністративних процесах. Запитуючий орган не може використовувати отримані інформацію та свідчення для інших цілей, ніж ті, що зазначені у запиті, без попередньої письмової згоди на це запитуваного органу.

Висновки. Аналіз нормативно-правових актів та міжнародних договорів, здійснений у даній статті дає можливість зробити висновок про те, що правове регулювання митних відносин між Україною та Чорногорією відповідає загальним принципам, визначеним Світовою організацією торгівлі і Європейським Союзом, та потребує свого подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародне співробітництво з питань митної справи [Текст] : навч. посіб. / Є. В. Додін, В. В. Серафимов ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : [б. в.], 2012. – 175 с.
2. Вишняков О.К. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України : [монографія] / О.К. Вишняков. – Одеса : Юрид. літ., 2007. – 288 с.
3. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / [Авер'янов В.Б., Дерещ В.А., Школик А.М. та ін.] ; за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Юстініан, 2007. – 288 с.
4. Зона вільної торгівлі Україна – Європейський Союз та європейська інтеграція: правові та економічні аспекти : зб. статей / [відп. ред. М.П. Орзіх]. – Одеса : Фенікс, 2007. – 243 с.
5. Міжнародне економічне співробітництво України (правові проблеми) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18 листопада 2004 р., Київ / відп. ред. В.Ф. Опришко. – К. : КНЕУ, 2004. – 455 с.

6. Україна та європейська інтеграція: публічно-правові аспекти : монографія / [Авер'янов В.Б., Грицяк І.А., Демченко С.Ф. та ін.] ; за заг. ред. В.Б. Авер'янова, С.Ф. Демченка. — К. : Преса України, 2010. — 632 с.

7. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 29. — Ст. 377.

8. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 44-45; № 46-47; № 48. — Ст. 552.

9. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 // Офіційний вісник України. — 2014. — № 75. — Том 1. — Ст. 2125.

10. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі від 05.02.2008 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 31, / №№ 31-32, 33-34, 35, 36-37, 38-39, 40-41 /. — С. 774.

11. Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 18.11.2011 // Офіційний вісник України. — 2012. — № 86. — Ст. 3504.

12. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чорногорії про взаємну допомогу в митних справах від 17.06.2009 // Офіційний вісник України. — 2010. — № 41. — Ст. 1366.

